

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Кафедра образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та
реставрації

Методичні рекомендації до самостійної роботи навчальної дисципліни

Експертиза творів образотворчого мистецтва та захист інтелектуальної власності

для спеціальності 023 Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво,
реставрація.

Освітня програма «Образотворче мистецтво».

Другий (магістерський) рівень вищої освіти

Автор: доц. Попенюк Ю.А.

Затверджено на засіданні кафедри
образотворчого і декоративно-прикладного мистецтва та реставрації
№1 від “31” серпня 2023 р.

Івано-Франківськ – 2023 р.

ЗМІСТ

1. Вступ
2. Пояснювальна записка
3. Структура самостійної роботи
4. Тематичний план самостійної роботи
5. Питання для самоконтролю
6. Оцінювання результатів самостійної роботи
7. Рекомендована література

Вступ

В процесі вивчення дисципліни «Експертиза творів образотворчого мистецтва та захист інтелектуальної власності» студенти вивчають визначати місце та роль мистецьких творів в системі культурних цінностей країни, вивчають як та за якими критеріями надати достовірну оцінку тому чи іншому твору мистецтва, визначати авторство, часові межі створення, матеріал, навчаються аналізувати характерні стилістичні особливості твору. Атрибуція розглядає цілий комплекс питань, пов'язаних з дослідженням окремих мистецьких напрямків, шкіл, майстерень, технологічних особливостей.

Мета і завдання навчальної дисципліни. Мета дисципліни – навчити формувати і укладати мистецтвознавчий експертний висновок, орієнтуватися за стилістикою, манерою колоритом визначати приналежність мистецького твору до відповідної епохи, школи або персоналії. Завдання дисципліни – сформулювати чітке уявлення про методи експертизи та атрибуції творів образотворчого мистецтва.

Предметом вивчення навчальної дисципліни є фактичні дані, що пов'язані з визначенням культурної цінності, матеріальної вартості мистецького твору, відповідності його змісту та ідейного спрямування, які отримуються на основі використання спеціальних знань із мистецтвознавства, культурології, історії, соціології, етики, етнографії та інших наук; правові засади захисту інтелектуальної власності.

Навчальний предмет «Експертиза творів образотворчого мистецтва та захист інтелектуальної власності» викладається магістрантам протягом одного семестру : на першому курсі у другому семестрі. Обсяг дисципліни: 3 кредити ЄКТС, 90 год. Програма навчальної дисципліни складається з лекційних та практичних занять, а також самостійної роботи студентів.

Навчальна дисципліна «Експертиза творів образотворчого мистецтва та захист інтелектуальної власності» пов'язана з гуманітарними навчальними

дисциплінами, які викладаються в інституті, такими як «Актуальні проблеми сучасного образотворчого мистецтва», «Менеджмент у сфері культури і мистецтв», «Живопис» та ін.

Відповідно до вимог освітньої програми студенти повинні знати :

- основні правила проведення атрибуції творів образотворчого мистецтва (встановлення автора твору, періоду створення роботи, приналежність до певної школи тощо);
- критерії визначення художнього рівня, історичного значення, культурної цінності та стану твору;
- оціночну або страхову вартість творів відповідно вимогам законодавства про захист суспільної моралі;
- правові засади захисту інтелектуальної власності у мистецькій сфері.

2. Пояснювальна записка

Важливе значення у вивченні навчальної дисципліни «Експертиза творів образотворчого мистецтва та захист інтелектуальної власності» займає самостійна робота. Ця невід’ємна складова освітнього процесу у закладі вищої освіти сприяє формуванню в студентів культури розумової праці, ініціативності та пізнавальної активності. Зміст самостійної роботи студентів передбачений робочою програмою навчальної дисципліни, методичними матеріалами та завданнями викладача. Самостійна робота студентів також забезпечується відповідними інформаційно-методичними засобами (конспектами лекцій, навчально-методичними посібниками, підручниками, методичними рекомендаціями з організації самостійної роботи, матеріалами дистанційного навчання), передбаченими робочою програмою навчальної дисципліни. Забезпеченню належного рівня організації самостійної роботи студентів сприяє використання відповідної наукової і періодичної літератури. Самостійна робота студентів є основним засобом оволодіння навчальним

матеріалом з навчальної дисципліни у час, вільний від обов'язкових навчальних занять. Вона може проходити в бібліотеці, навчальних кабінетах, комп'ютерних класах, в домашніх умовах тощо.

Навчальний час, відведений для самостійної роботи студентів із навчальної дисципліни «Експертиза творів образотворчого мистецтва та захист інтелектуальної власності», визначається навчальним планом і становить 90 годин.

3. Структура самостійної роботи

Теми самостійної роботи	Кількість годин
Критерії художньої, історичної, етнографічної та наукової цінності творів образотворчого мистецтва.	12
Атрибуція творів образотворчого мистецтва (встановлення автора твору, періоду створення роботи, приналежність до певної школи тощо).	12
Передумови впровадження природничих наук в дослідження творів живопису.	12
Комплексне техніко-технологічне дослідження творів станкового живопису.	12
Захист інтелектуальної власності. Основи. Правові засади.	12
Разом	60

4. Тематичний план самостійної роботи

Тема 1. Критерії художньої, історичної, етнографічної та наукової цінності творів образотворчого мистецтва.

Завдання :

1. Розробити мультимедійну презентацію на тему: «Критерії художньої, історичної, етнографічної та наукової цінності творів образотворчого мистецтва».

2. Підготувати доповідь на семінар.

Тема 2. Атрибуція творів образотворчого мистецтва (встановлення автора твору, періоду створення роботи, приналежність до певної школи тощо).

Завдання :

1. Підготувати реферат на тему: «Атрибуція творів образотворчого мистецтва».
2. Підготувати доповідь на семінар.

Тема 3. Передумови впровадження природничих наук в дослідження творів живопису.

Завдання :

1. Розробити мультимедійну презентацію на тему: «Передумови впровадження природничих наук в дослідження творів живопису».
2. Підготувати доповідь на семінар.

Тема 4. Комплексне техніко-технологічне дослідження творів станкового живопису.

Завдання :

1. Укласти термінологічний словник, який характеризує комплексне техніко-технологічне дослідження творів станкового живопису.
2. Підготувати доповідь на семінар.

Тема 5. Захист інтелектуальної власності. Основи. Правові засади.

Завдання :

1. Розробити мультимедійну презентацію на тему : «Захист інтелектуальної власності. Основи. Правові засади».
2. Підготувати доповідь на семінар.

1. Питання для самоконтролю

1. Охарактеризувати методи визначення ступені збереження об'єкта.
2. Проаналізувати методи дослідження наявності або відсутності реставраційних робіт.

3. Проаналізувати методи визначення художнього рівня твору.
4. Охарактеризувати методи визначення належності твору до певного проміжку часу .
5. Розкрити візуальний метод дослідження.
6. Визначити іконографічний засіб дослідження.
7. Проаналізувати особливості технологічного засобу дослідження (хімічні особливості та фізико-хімічні процеси).
8. Проаналізувати документальний засіб дослідження.
9. Які існують методи експертного дослідження?
10. Яка структура експертного дослідження?
11. Що таке атрибуція?
12. Визначити особливості стилістичного методу дослідження (аналіз манери окремих майстрів, їх шкіл, цілих художніх епох).
13. Назвати та охарактеризувати основні критерії експертної оцінки.
14. Перечислити сучасні методи оцінки творів мистецтва.
15. Назвати історичні етапи технологічних досліджень пам'яток культури.
16. Що таке «неруйнівна діагностика»?
17. Для чого необхідна додаткова архівна інформація?
18. Чи можуть бути твори мистецтва самі джерелом інформації?
19. Яка послідовність дій у практичній роботі експерта?
20. Охарактеризувати кожний етап роботи експерта.

6. Оцінювання результатів самостійної роботи

Контроль самостійної роботи відбувається у формі усних опитувань, письмових експрес-опитувань та оцінювання самостійно виконаних письмових творчо-практичних завдань.

Максимальна кількість балів, яку можуть отримати студенти за теми самостійної роботи						Загальна сума балів
T1	T2	T3	T4	T5		
3	3	3	3	3		15

8. Рекомендована література

Основна література:

- 1 Жердзицький В. Є. Живопис. Техніка і технологія: навчальний посібник / В.Є. Жердзицький. – Х. : Колорит, 2006. – 327 с.
2. Індутний В.В., Чернявська Е.В. та ін. Оцінка культурних цінностей. – К., 2004.
3. Інтелектуальна власність: навчальний посібник у двох частинах / В. Б. Юскаєв. – Суми : Видавництво СумДУ, 2010. – Ч. 2. – 148 с. Ястремська О. О. Інтелектуальна власність : навчальний посібник / О. О. Ястремська. – Харків : Вид. ХНЕУ, 2013. – 124 с.
5. Класифікація і визначення прогнозованої вартості культурних цінностей / За ред. В.В. Індутного. – К., 2003.
6. Культурна спадщина України. Правові засади збереження, відтворення та охорони культурно-історичного середовища. / Збірник офіційних документів. – К.: Істина, 2002. – 336 с.
7. Лазебний В. С., Розорінов Г. М., Толюпа С. В. Основи інтелектуальної власності та її захисту / В. С. Лазебний, Г. М. Розорінов, С. В. Толюпа. – К.: Видавництво «Ліра-К», 2011. – 160 с.
8. Опис культурних цінностей у митній документації / За ред. О.Л. Калашникової. – Дніпропетровськ, 2000. 13.Словник культурних цінностей та їх складових частин: на допомогу митнику. Частина I – III /За ред. О.Л.Калашникової. – Дніпропетровськ, 2001 – 2003.
9. Семків В. О., Шандра Р. С. Інтелектуальна власність : підручник для студентів неюридичних факультетів / В. О. Семків, Р. С. Шандра. – Львів: Галицький друкар, 2015. – 280 с.
10. .Сланський Б. Техніка живопису та реставрації / Б. Сланський; авт. перед. та упоряд. І. Дорофієнко. – К.: Мистецтво, 2009. – 304 с. : іл.
11. Теоретичні основи товарознавства: Навчальний посібник для студентів кооперативних вищих навчальних закладів, уклад.: Ю.Т.Жук В.А.Жук, Н.К.Кисяк та ін. К., 2000. 17.Товарознавство ювелірних товарів та годинників, уклад. Артюх Т.М.– К., 2002.

Додаткова література:

1. Бітаєв В. А., Шульгіна В. Д., Шман С. Ю. Методичні засади експертного дослідження культурних цінностей: Навч.-метод. посібн. К.: НАКККіМ, 2010. — 128 с.
2. Гренберг Ю. Техничко-технологическое исследование и атрибуция произведений живописи. – М., 1975.
3. Індутний В. В. Оцінка пам'яток культури. К.: СПД Моляр С. В., 2009. 537с.
4. Методика вивчення музейних предметів. Чинники, що впливають на процес вивчення музейного предмету [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://bookster.com.ua/seminars/question/1342>

5. Методологічні аспекти експертизи автентичності ікон [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://consumer.at.ua>
6. Мистецтвознавча експертиза [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://ekspertiza.org.ua/mistetstvoznava-ekspertiza>.
7. Наукова атрибуція творів мистецтва, експертиза та оцінка культурних цінностей. Збірник конференції// За загальною редакцією Чернеця В. Г. — НАКККіМ, 2019. — 216 с.
8. Соловьев В. Д. Определитель стоимости живописи. — Днепропетровск: Пороги, 1996. 608 с.

Інформаційні (Інтернет) ресурси

1. Бітаєв В.А., Шульгіна В.Д., Шман С.Ю. Методичні засади експертного дослідження культурних цінностей : навчально-методичний посібник. -К.: НАКККіМ, 2010 - 128 с. - Режим доступу: http://library.nakkkim.edu.ua:8080/libdoc/knugu/knygy2/mystectvoznavci/bitayev_metod_zasady.pdf
2. Атрибуція та реставрація піксиди другої половини VI ст. до н.е. з колекції Археологічного музею ІА НАН України [Електронний ресурс] / О. Долженко // Українська академія мистецтва. - 2015. - Вип. 24. - С. 158-167. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Uam_2015_24_19
3. Кісіль Н. В. Експертиза творів образотворчого мистецтва, як об'єктів авторського права: загальні положення та підходи до вирішення експертних завдань [Електронний ресурс] / Н. В. Кісіль // Криміналістика і судова експертиза. - 2021. - Вип. 66. - С. 980-994. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/krise_2021_66_93